

VALSE START In zes jaar onafhankelijkheid kreeg Curaçao te maken met maar liefst vijf kabinetten, een corrupte premier en een politieke moord op de leider van de grootste partij. Het versnipperde eiland gaat **vrijdag naar de stembus**.

tekst **Hans Marjijnissen, Willemstad**

Cruciale verkiezingen voor verdeeld Curaçao

Aanhangers van Gerrit Schotte. In de schilderijlijst steekt de kandidatenlijst van zijn Movementu Futuro Korsou (MFK). De oud-premier is veroordeeld tot drie jaar cel, maar doet wel mee aan de verkiezingen. FOTO'S SINAYA WOLFERT

een bescheiden groei van 0,2 procent. Daarbij moet wel weer aangetekend dat het eiland al 25 jaar amper economische groei heeft gekend. De werkloosheid daalde van 12,6 naar 11,7 procent, al bleef de jeugdwerkloosheid met 30 procent schrikbarend hoog, vooral onder jongens.

Geen Amerikaanse toeristen

Volgens Van Beetz heeft Curaçao vooral op het gebied van het toerisme kansen, maar dan moet er wel een andere wind gaan waaien. "Curaçaoënaars zijn weinig dienstbaar, om dat oude woord maar eens te gebruiken. Weinig service-gericht. De goeden uitgezonderd, maar ze denken nog in koloniale verbanden waarin de Nederlander wordt weggezet als *makamba*. Maar daarmee lok je geen toeristen." De internationale keten Hyatt heeft hier een hotel geopend op Barbara-beach, maar kon geen personeel krijgen en is weer vertrokken.

Anders dan Aruba lukt het Curaçao ook maar niet om Amerikaanse toeristen te trekken. Die willen een volledig verzorgde vakantie in resorts, maar die heeft Curaçao amper. "Toeristen vinden het eiland ook een beetje spooky", zegt Van Beetz. Nederlanders kunnen daar nog mee omgaan, Amerikanen willen rust. Datzelfde geldt voor mensen die een behandeling of een therapie aan een mooie reis willen koppelen. "De markt van het medisch toerisme is ontzettend interessant, maar dan moet het eiland daar wel klaar voor zijn."

Toch waarschuwt datzelfde College Financieel Toezicht Curaçao dat het zijn economie nodig moet verbreden en niet langer op één paard kan wedden. Dat is een moeilijke opgave, omdat investeerders afwachting zijn met het oog op de verkiezingen van vrijdag.

Goed nieuws is dat het Nederlandse Damen Shipyards de Curaçaose Droogdokmaatschappij wil overnemen en dat er dus weer geïnvesteerd wordt in de unieke diepzeehaven. De huidige minister-president Ben Whiteman maakte deze week zelfs bekend dat het Chinese staatsbedrijf Guangdong voor maar liefst 10 miljard dollar wil investeren in de vervuulende Isla-raffinerij die nog tot 2019 wordt verhuurd aan Venezuela. Er is nog geen handtekening gezet, maar dat bedrag staat gelijk aan acht keer de begroting van Curaçao. Voorwaarde is wel dat er op Curaçao sprake is van 'goed en schoon' bestuur, zei Whiteman erbij.

Of het eiland dat krijgt, mogen de 120.649 kiesgerechtigden vrijdag gaan bepalen. Van Beetz: "Curaçaoënaars stemmen vooral op personen, die ze kennen uit de buurt, uit de familie of de kerk. Of die persoonlijke toezeggingen doen." Al die partijen en partijtjes (vanwege het ontbreken van partijsubsidie stuk voor stuk gesponsord door particulieren en bedrijven) moeten straks samen een meerderheid zien te vormen om tot een regering te komen, waarbij juist de elfde zetel van de 21 zo ontzettend belangrijk is. "Daardoor kan een partij met één of twee zetels in de formatie opeens ontzettend veel macht krijgen, en ook houden als de coalitie een feit is."

"Dit worden cruciale verkiezingen", zegt Goede. "Slaan we af richting een internationale criminele organisatie-democratie, of gaan we proberen samen een toekomstvisie te ontwikkelen?" Die is er nu nog niet, al ziet Goede in de verschillende partijprogramma's wel puzzelstukjes die tot iets kunnen leiden. "Juist Curaçao zou kunnen inzetten op een groene economie." Van Beetz is iets somberder. "Er zijn amper ideologische verschillen", zegt hij, en niemand heeft een wervende visie op de toekomst.

Misschien moet oud-premier Daniel Hodge zijn sombere vaststelling uit 2013 ombouwen tot een enthousiasmerende vraag: Wie helpt het jonge land van die nachtmerrie weer aan een schone droom?

Aleen al het centraal vaststellen van de traditionele campagne-kleur is ingewikkeld op Curaçao. In de race om de 21 zetels van de Staten, het parlement, doen maar liefst 13 partijen mee. De basiskleuren zijn zo verdeeld, maar sommige

partijen moeten hun kiezers lokken met de kleur grijs, violet, lichtblauw of zelfs magenta.

Ze hebben er folders mee bedrukt, billboards beschilderd en vlaggen geveerd. Vlaggen, vooral veel vlaggen. Rond het Waaiyat van Willemstad, op de weg naar Westpunt, maar ook diep in Otrobanda hangen de lantaarnpalen en elektriciteitsmasten vol met wuivende veelkleurigheid. Want waaien doet het altijd op Curaçao.

Het eiland dat sinds 2010 een 'onafhankelijk land' is in het Koninkrijk der Nederlanden heeft de oppervlakte van nog geen 2,5 keer Texel en het aantal inwoners van Arnhem. Maar de diversiteit in organisaties is enorm. Zo kent Curaçao maar liefst 23 vakbonden. En vrijdag bij de verkiezingen staat het stemformulier vol met partijen die doorgaans maar goed zijn voor één zetel.

Die totale politieke versnippering leidt ongetwijfeld tot een ingewikkelde formatie van een regering die vier of vijf partijen nodig heeft om een beetje te kunnen besturen. Toch zijn het vooral het gebrek aan integriteit, zoals de voortwoekerende corruptie eufemistisch wordt genoemd, en de afgenomen bestuurlijke kwaliteit, die de opbouw van het jonge land parten spelen.

Onafhankelijkheidsfeestje

Het doorsnijden van de band met Nederland leidt in 2010 bij veel Curaçaoënaars tot een emotionele keuze tijdens de eerste verkiezingen

voor het nieuwe parlement. De partijen die zich altijd tegen de band met Nederland hebben verzet, kunnen dat jaar samen een nipte meerderheid vormen. De partijen die het belang inzagen van een wat rustiger afscheid en blijvende samenwerking, net niet.

Die verkiezingsuitslag opent in ieder geval de weg voor premier Gerrit Schotte van de populistische Movementu Futuro Korsou (MFK), die samen met de Pueblo Soberano (Onafhankelijk Volk) van Helmin Wiels en de MAN een eerste regering weet samen te stellen.

Verscheidene keren veroordeeld wegens fraude is het nog steeds mysterie dat Schotte en enkele van zijn ministers destijds om de integriteitsscreening heen konden. Nederland zou druk hebben uitgeoefend omdat het onafhankelijkheidsfeestje op 10 oktober van dat jaar niet verstoord mocht worden. In Fort Amsterdam moest en zou de blauwe vlag gehesen worden in het bijzijn van het kroonprinselijk paar, en dat kon niet zonder regering. De screening moest dan maar ná de beëdiging worden afgerond. Zo ver is het nooit gekomen, omdat Schotte zodra hij premier was eigenhandig het hoofd van de veiligheidsdienst de laan uitsuurt.

Die valse start met Schotte is op verschillende manieren te koppelen aan de problemen waar Curaçao, zes jaar na de onafhankelijkheid, voor staat. 'Een schone droom is een nachtmerrie geworden', zegt premier Daniel Hodge als hij in 2013 na de val van Schotte korte tijd een zakenkabinet leidt om de rotzooi op te ruimen.

Toch is het volgens de Curaçaose bestuurskundige Miguel Goede te simplistisch om Schotte alle schuld in de schoenen te schuiven. De schrijver van 'Bizar bestuur Curaçao' stelt dat het eiland ook in de steek is gelaten. "Alsof je tegen een man zegt die aan de drank is en zijn vrouw slaat: Streep eronder en nu gaan we opnieuw beginnen. Ik zou zeggen dat die man

Tot een screening is het nooit gekomen. Zodra Schotte premier was, ontsloeg hij de baas van de veiligheidsdienst.

eerst eens in therapie moet."

Freek van Beetz is tien jaar lang de vaste adviseur geweest van de drie laatste premiers van de Nederlandse Antillen, in de periode vóór de onafhankelijkheid van Curaçao. Hij publiceerde in 2013 zijn kroniek 'Het einde van de Antillen', en ook hij volgt de Curaçaose politiek intensief. "Schotte heeft in zijn regeerperiode korte metten gemaakt met het ancien régime", zegt hij. "Ervaren bestuurders op sleutelposities die in verband konden worden gebracht met de politiek uit het verfoeide 'koloniale' verleden, werden door hem op een zijspoor gezet."

Verdampde miljoenen

Niet alleen het hoofd van de inlichtingendienst moet vertrekken, maar ook de rector van de universiteit, de top van het energiebedrijf. Veel specialisten in cruciale posities worden vervangen door vrienden en partijgenoten van Schotte. Van Beetz: "Dat gebeurt wel vaker bij regeringswisselingen op Curaçao, maar nooit in deze omvang."

En nog nooit werden die posities ingenomen door mensen met zoveel onkunde, laat ook het recent gepubliceerde onderzoek zien dat de Nederlandse rechter Huub Willems op verzoek heeft ingesteld naar het wanbeleid bij het Curaçaose elektriciteitsbedrijf en een raffi-

naderij in de periode-Schotte. Alleen al bij dat laatste staatsbedrijf 'verdampte' 262 miljoen Antilliaanse guldens, niemand weet waar het geld is gebleven.

De regeerperiode van Schotte duurt tot september 2012, en na zijn val wordt het eiland geregeerd door gelegenheidscoalities waaraan de bewoners zo langzaam maar gewend raken. Pas diep geraakt worden ze als in mei 2013 Helmin Wiels van de PS wordt doodgeschoten, op dat moment de leider van de grootste partij, vóór Schotte. De daders zijn inmiddels gepakt en veroordeeld, maar de opdrachtgevers nog niet. Wiels had waarschijnlijk informatie over corruptie naar buiten willen brengen. Justitie maakte deze maand bekend dat zelfs de betrokkenheid van de oud-minister van justitie Elmer Wilsoe wordt onderzocht. Nota bene een partijgenoot van Wiels die deze week gewoon meedoet aan de verkiezingen.

Schotte zelf is sinds hij 'premier af' is vooral juridisch onder vuur komen te liggen. Volgens de rechtbank is aangetoond dat Schotte zich destijds heeft laten omkopen door een gokbaas die zo invloed kreeg op de benoeming van ministers. In de huidige verkiezingscampagne wordt zijn MFK door de tegenstanders geen partij, maar een 'criminele organisatie' genoemd. Hij is inmiddels veroordeeld tot drie jaar cel en mag zich vijf jaar lang niet verkiesbaar stellen, maar het instellen van een hoger beroep heeft een schorsende werking. De charismatische Schotte is daarom gewoon lijsttrekker, sterker nog: zijn partij doet het in de peilingen met vijf zetels het beste van allemaal. Mocht hij opnieuw een regering kunnen vormen, dan is de verwachting dat niet hij, maar een stroman premier wordt, zoals Anthony Godett (ook voor corruptie veroordeeld) dat in 2003 deed met zijn zus Mirna. Schottes zus Sylvia staat op nummer 11 van zijn lijst al klaar.

Als bestuurskundige Miguel Goede terugkijkt, denkt hij dat de grote armoede op Cura-

'Curaçao is geen kenniseconomie, maar een kennissen-economie. Imago en contacten zijn belangrijk.'

çao én de verwaarlozing van het onderwijs een goede voedingsbodem zijn geweest voor wat hij noemt het anti-intellectuele klimaat, dat de opkomst van het populisme weer mogelijk maakte. "Curaçao is geen kenniseconomie, maar een kenniseconomie, waarin een imago en contacten belangrijker zijn. Het persoonlijk belang gaat voor het algemeen belang, ook en misschien wel zeker in de politiek."

Voor de economische ontwikkeling van Curaçao, en alle welvaart en welzijn die daarmee zijn verbonden, zou de rentree van Schotte een ramp zijn, denkt Freek van Beetz. "De start van het nieuwe land is heel teleurstellend geweest", zegt hij. "Curaçao kon met een schone lei beginnen, de schulden waren voor een groot deel gesaneerd, er waren duidelijke afspraken op cruciale terreinen als rechtshandhaving en openbare financiën." Maar onder Schotte zijn volgens hem 'verschrikkelijke' dingen gebeurd.

Toch zijn er op economisch gebied kansen. Dankzij José Jardim, de uiterst kundige en betrouwbare minister van financiën die als enige het gekisbeis in verschillende kabinetten heeft overleefd, is het nationale huishoudboekje op orde, ook al heerst er in de wijken armoede. Volgens het College Financieel Toezicht (CFT) heeft Curaçao in 2015 een periode van economische krimp kunnen afsluiten met

